

a cōprehenditur doctor: si ergo priuilegiū est scholaribus indultū, nō videtur doctoribus indultū. Et multo fortius hoc pcedit in statutis disponētibz de studētibus. d. Ant. dicit, q̄ de pprio significato vocabuli, appellatione studētū cōprehenditur doctor, maxime legēs: intēdit enim studio, in quātū legit. Ad hoc adducit tex. in p̄mio s̄forū in §. illud vero. Vbi dicit tex. q̄ doctor d̄r studiū peragere. Sed ex cōi vsū loquēdi nō cōprehenditur: & vsus loquēdi attendi dēt, vt in c. ex lris. il. 1. & quod ibi no. de spon. & in l. liberorū. §. q̄ tamē Cassius. ff. de leg. 3. Aduerte primo, q̄ hęc solō non v̄r indistincte vera: p̄ ea tñ adduco tex. in c. aliquāti clericū 26. q. 5. vbi patet ex principio iūcto sine, q̄ ap̄pone studiū cōprehēdit doctrina. Item facit tex. in l. 2. C. de excu. artifi. lib. 10. ibi, studiū docēdi atq; dī scēdi, & maxime, q̄a docēdo q̄s efficiē peritior, vt patet in illo ti. l. 1. ibi, & ip̄i peritiores fieri, & suos filios erudire &c. vñ gl. dat ibi versus. Discere si q̄ris, doceas, sic ip̄se doceris. Nā studio tali tibi p̄fici, atq; sodali. Et intellige de eo, q̄ p̄uectus est, q̄a nullus pōt ī scia ita eē p̄uect⁹, cuius scia nequeat augeri, iuxta illud, Audiēs sapiēs sapientior erit &c. Nā minus eruditus alios docere nō pōt, immo se ipsū & alios ī cōsultationē ducit, vt in c. si clericus. 16. q. 1. dū dicit ibi tex. in fi. q̄ cauere q̄s dēt, ne abiq; doctorē ingrediat viā, quā nunquā ingressus est. & alibi canon, Quia lris erit edificatio discipuli, si magro sc̄i intellēgat eē maiorem? 8. q. 1. c. qualis. Et in summa, qualis dēat esse doctor alios docēs, vide bo. tex. in c. oportet. 8. q. 1. & in l. 1. C. de p̄f. q̄ in vr. Cōstan. lib. 12. vbi tex. facit illos Comites, q̄ legerūt iugiter p̄ 20. ann. Sed in cōrariū faciūt mura, & primo c. si. infra de magis. vbi studētēs & docentes ponit tex. vt diuersa, ergo ap̄pone studiū nō cōprehenditur doctor. Ad idē tex. in c. sup̄ specula. infra ne cle. vel mo.

b vbi patet, q̄ studiū cōtinet⁹ in se auditū. Nā primo text. ibi p̄misit de audiētibus, & postea submittit, q̄ ep̄i, i quorū dicecēsi studēt, &c. & sic p̄fert ille dī studere, q̄ alios audit. Ad idē tex. in c. ex studiis, de p̄sum. iūcto principio tex. cū eo, q̄ d̄ seq̄tur ibi, auditiōni sapiētū, &c. Fatēdum tñ est, q̄ studiū cōnq; cōprehēdit alios actus p̄ter meditationē sc̄ia, vt patet in c. 3. de pac. ibi, [In aliquo studerēt beneficio &c.] in l. 2. ff. de do. inter vi. & vxo. ibi: [Nec est eis studiū liberos potius educādi. Itē hoc p̄bat diffinitio. Nā studere, est disciplinē iuigilare, & cōtū animi voluntate applicare ad p̄ficiendū in ea, secūdū Hug. quē seq̄tur Io. And. & Archi. in c. cū de diuersis, de priuill. l. 6. & hęc diffinitio non p̄prie competit doctori, qui doctus & eruditus esse dēt, & p̄uectus, vt in c. palle. in fi. de magi. & in l. magistros. C. de p̄f. & medi. l. 10. & in c. cū ex eo, de ele. lib. 6. & in pal. c. oportet. Item doctor non d̄r p̄prie studere, sed aliis viā aperire, & ipsam sciam exponere, seu aliis tradere, vt dicit tex. in p̄mio s̄forū, post prin. & in §. incipiēte. Itē Io. And. in regula, cū q̄d prohibet, de regur. lib. 6. in mercu. multum dubitauit de illa quāstione. Nunquid virtute priuilegiū, p̄ q̄ concessum est studētibus in Bononia, licet a iure sit prohibitū, vt possint ibi audire ius ciuile, & in eo libere studere, nunq̄ possint tute hoc ius legere, & in eo doctorari? Et ante factū consuluit, q̄

d caueant, d̄ post factum vero nō credit illos incidisse in canonem. Sed quantū ad p̄missam quāstionē bñ puto, q̄ si priuilegiū est fauorabile appellatione scholarū cōprehēditur doctor maxime legēs. Sed si est odiosum, tunc non cōprehēditur, q̄a nō proprie studet, vt p̄dixi. Facit q̄d dicā infra de salutatione in illa quāstione, an appellatione scholarū cōprehēndatur doctor. & ad text. in prooemio s̄forū, quē allegat d. Anto. rñdeo, q̄ ibi capitur studiū pro loco studii. Nā maxime ex doctoribus peragit studiū, vt patet in d. l. magros, & ita ēt capitur in c. cū de diuersis. p. alle. Fatendum est tamē, q̄ actus legēdi est cōis doctori & scholaribus, vñde ēt scholares dicitur legere, vt aperte patet in c. nō magno, ne cler. vel mo. & in p̄call. c. cum ex eo de doctorē probatur in cle. 1. de magis. & hoc verū ex p̄prio significato vocabuli, sed vsus loquēdi hēt oppositū, q̄a tantum doctorēs legentes cōprehēnduntur ex cōi vsū loquēdi. Et iō incidenter examinanda est hęc vtilis quāstio, t̄ Nunquid vsus loquēdi p̄ferat proprio significato vocabuli. Et pro intellectu p̄mitte, q̄ etymologia dat p̄priū intellectū

disputat Ludou. Bologni. in commento Theodosiani priuilegiū, concessio Bononiensibus, in versic. omniibus studentibus, quod priuilegiū nonnulli existimant esse fictitium.

b Studium continet. Pondera, quia ver. studium, adaptatur ad vtrunque, licet ergo ibi dicitur docentes & studentes, non tamē contradicere dicit l. 1. C. de excu. artifi. Et eodē modo responde ad c. super speculum ibi in versic. cupimus studiū ampliare, patet contrariū. Nā verū, studens, est indifferens ad docendū & ad audiendū, seu discendū: & determinatur, & specificatur in materia, cui adiungitur nec mirū, quia idē verū ad diuersos relatu diuersi modo capitur, cū d̄lecti, de cōsue. c. cū olim, de rescri. c. ab excōicato, eo. ut. facit c. nonne, 37. dist. in ver. in suo studio ius corde. And. Barba.

ANT. FRAN. Et an quod d̄r in scholare & studente, hēt locū in Doctore, & legēte, & ecōtra: vide Bart. in l. 1. in §. nec castrēse. ff. de colla. bon. & an priuilegia cōcessa scholaribus hēant locū in Doctoribus legentibus. hēs p. Bal. & Doct. in auth. habita, C. ne filius pro patre. & an liceat legere, vel studere in diebus festis, & quādo, vide D. Abb. & alios post eum in c. 1. infra de fer.

c Studium. Adde Ange. in l. 1. C. de thesa. lib. 10. in ver. studio, vbi notat illud verbum pro status dicentibus, Si quis studiosē percusserit aliquem, in tantum puniatur, q̄ ille dicatur studiosus percussor, qui percussit certo proposito: vnde si calu esset facta percussio, non puniretur p̄ena statuti: pro hoc est glo. ordin. in l. vnica, versic. oculatorum, C. de his qui se defende. lib. 10. & vide hoc quod no. Bart. in l. 1. §. 1. ff. si quis test. liber. esse iussus fuerit. & vide tex. in Auth. de resti. & ea que parit in verbo, studio, collat. 4. & ibi Angel. q̄ verbum, studio, denotat malitiam, & vide gl. si. in ver. ex studio, que incipit, id est dolo, vel fraude, in Auth. vt exactioe inlante dōis, & ibi Angel. collat. 7. & vide tex. in Auth. de nup. in §. si vero ab initio, in ver. studio: Ange. collat. 4. & ibi Bal. in prin. in auth. ad hęc, C. de Latina libertate tollenda, quod ista dicitio, ex studio, vel aduerbium studiose, significat malitiam & dolositatem. Et Bal. in l. 1. in §. huius studii, in ver. q̄ ergo, quid est dictum huius studii, ff. de iustit. & iure. vbi diffinit, quid sit studium, & inducit illum textum in ar. d̄ statutum, quod si quis studiose fecerit tale quid. Nam exponitur, id est voluntarie cum applicatione animi. Et in maleficiis aduerbium, studiose, signat malum animum, id est dolum. Sed in bonis actibus significat actum meritorium, facit bon. tex. in l. vnica, in ver. studentes. C. de rap. vir. & in c. sicut. de cohabit. cler. & mulie. & in c. cum ab omni, de vita & honesta. cler. Et vide Innoc. in c. prudentiam, de offi. deleg. Quod si mandat Papa delegato, quod audiat studiose, videtur sibi dare formam.

ANT. FRAN. Et quando aliquid dicatur studiose, vide Ange. in Auth. de defenso. ciuit. in §. decreto, in fi. & Auth. de nup. in §. si vero ab initio, & Bal. in Lex verbis, circa finem: ibi dicunt q̄ intelligitur studiose, id est dolose, fraudulenter, & appensate, vide plene Ange. Aret. in suo tracta. malefici. in glo. in ver. dolose, & appensate, & ibi per Ang. Ar. in add. ple.

d Caueant. Adde tu videndum pulchrum consilium Calder. de magistris. vbi cōcludit, quod Abbas potest doctorari in legibus, & Abb. late consi. 84. vbi ponit de monacho, & an possit petere expensas studii ab Abbate. Bern. Lan.

e SEB. S. A. P. Appellatione Doctorum veniunt scholares in materia fauorabili, Bart. in l. 1. in fi. foli. matrimo. vbi Alexan. Roma. in l. 2. in princ. eod. tit. vbi dicunt, q̄ priuilegium concessum Doctori enciendi s̄brum, competit etiam scholaribus.

f ZACHAR. Est communis Doctori & scholaribus. Dic ad hoc, vt procedat, requiritur primo, quod uolens legere sit idoneus, vt no. Fel. post Doc. in c. quoniam, de magi. Quod tamen limitat Inn. ibi, nisi iusta causa, & ratio hoc impedit, puta omnia multitudo offerentium se legere. Aduerte, q̄ uolens legere debet petere legendi facultatem, vt no. Fel. vbi supra qui alleg. c. cum ex iniuncto, de her. & dictum Bal. in l. si donationem, C. de nup. & quid si non fuerit admissus, vtrum post sit his non obstantibus legere? no. lac. Rebuff. in l. si quis, la. 1. & ibi in addit. C. de decu. lib. 10.

g SEB. S. A. P. Nunquid. Adde q̄ etiam in verbis diuinz scripturę cōis vsus atēditur, Abb. in c. maiores, in §. not. de baptis. Et qualiter p̄betur cōis vsus, pulchre declarat Regius Senator Do. Rochus Curtius, in repet. c. fi. in 7. q. principali, de consuet. Et q̄ in statutis non attendatur cōmunis vsus loquēdi, arguit Bal. in rubr. de sic. fue. col. pe. de quo etiam per Fulg. in l. si infanti. C. de iure delibetan. Quod autem in statutis attendi debeat, multum probat Lud. Bologni. in consi. 60. viso puncto, col. 2.

h Nunquid vius loquēdi. Adde laus. simam ap̄ os illam Dom. Felin. hic plura accumulantis, an communis vsus loquēdi p̄feratur proprio significato vocabuli, Dom. meum And. Sicul. in repet. rubri. de fide instrum. in 20. colum. & in repet. l. cum actus simi, in 19. col. & 20. C. de fideicom. Doct. in c. ex literis, de spon. Pet. de Anchar. consi. 183. incip. apud me ista q̄o. & consi. 221. incip. Quia primo quęstio. versus fin. Bartol. in l. 1. C. de iuramen. ca. lum. & in l. librorum. §. quod tamen Casius, ff. de legat. 3. cum aliis similib. alleg. per Fel. hic. Amplia primo, vt habeat locum p̄dicta etiam in legibus petitorum, & aliis dispositionibus conditis etiam a iure peritis, secundum But. hic. cui adde tex. & ibi But. in cap. quamuis, in verb. vsus obtinuit, de verb. significa. Dyn. Ray. & Bal. in l. quod si nepotes, ff. de testa. tu. & Bart. in l. stipulatio, §. hęc quoque, in fin. ff. de verb. obligatio. Amplia secundo, etiam si statuto caueretur, quod verba statutorum intelligantur prout iacent, quia adhuc recipiunt interpretationem a communi vsu loquēdi secundum Iaco. But. in prooemio Digestorum, quem sequitur But. & Abbas hic, & voluit Bal. in l. omnes populi, in penult. quęstio. ff. de iustitia & iure. vbi idem dicit, etiam si statuta debeant intelligi ad literam, & idem dixit Bald. in l. de quibus, in penult. char. ff. de leg. & in l. data opera, in §. char. C. qui accusare non possunt. Bartol. in l. omnes populi, in fin. 6. quęstio. ff. de iustitia, & iure. & Imol. in l. C. s̄ar. ff. de publ. Et de dicto verbo, prout iacent, vide Petr. de Anchara. in consi. 313. incipien. viso puncto. Limita p̄dicta non habere locum, si statutum diceret, quod verba deberent intelligi secundum propriam significationem, quia tunc non attenditur communis vsus loquēdi, quia communis vsus loquēdi non est propria significatio secundum Bal. in l. Labeo, ff. de sup. leg. & no. Roma. sing. 427. inci. communis doctrina. Limita secundo, nisi statuto caueatur, q̄ statuta intelligantur nullo extrinseco addito, secundum But. in dicto prooemio ff. & But. & Abb. hic, & Roma. in dicto sing. & tenet Bart. in d. l. Labeo & Bal. in d. l. omnes populi. 2. colum. Notabis etiam, q̄ ad probandum communem vsus loquēdi non sufficit testes dicere, quod communiter sic dicitur, sed bene debent dicere, se ita audiuisse dicentis non concurrent tanq̄ de proprio sentu non dependentes, in Bartol. in d. l. Labeo, & Bald. in l. de quibus, circa Panor. super Prima Parte Primi Decr. A 4 finem,

ADDITIONES.

a SEB. SAPIA. Doctore. De ueritate eorum, quę dicit hic Dom. Abb. late